

Klaagliederen 3

- 1 Ik ben de man die ellende gezien heeft aleph door de stok van Zijn verbolgenheid.
- 2 Mij heeft Hij geleid en doen gaan aleph in duisternis, en niet in licht.
- 3 Ja, Hij heeft telkens weer Zijn hand aleph tegen mij gekeerd, de hele dag.
- 4 Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren, beth Hij heeft mijn beenderen gebroken.
- 5 Hij heeft tegen mij aan gebouwd en Hij heeft mij omsingeld beth met gal en moeite.
- 6 In duistere oorden doet Hij mij wonen, beth als degenen die allang dood zijn.
- 7 Hij heeft een muur om mij heen opgeworpen, zodat ik er niet uit kan gaan; gimel Hij heeft mijn bronzen ketenen zwaar gemaakt.
- 8 Ook wanneer ik het uitschreeuw en om hulp roep, gimel sluit Hij Zijn oren voor mijn gebed.
- 9 Hij heeft mijn wegen versperd met gehouwen stenen, gimel mijn paden heeft Hij krom gemaakt.
- 10 Een loerende beer is Hij voor mij, daleth een leeuw op verborgen plaatsen.
- 11 Mijn wegen heeft Hij afgebogen en Hij heeft mij verscheurd; daleth Hij heeft van mij een woesteni gemaakt.
- 12 Hij heeft Zijn boog gespannen, daleth en Hij stelde mij als doelwit voor Zijn pijl.
- 13 Hij heeft in mijn nieren doen binnendringen he de pijlen uit Zijn koker.
- 14 Ik ben belachelijk geworden voor heel mijn volk, he het onderwerp van hun spotlied, de hele dag.
- 15 Hij heeft mij met bitterheden verzadigd, he Hij heeft mij met alsem doordrenkt.
- 16 Hij heeft mij mijn tanden op kiezelstenen laten stukbijten, waw Hij heeft mij in de as neergedrukt.
- 17 Van vrede verstoten is mijn ziel, waw ik ben het goede vergeten.
- 18 En ik zei: Mijn kracht is vergaan, waw en wat ik van de HEERE verwachtte.
- 19 Denk aan mijn ellende en mijn ontheemding, zain aan de alsem en de gal.
- 20 Mijn ziel denkt er onophoudelijk aan, zain zij buigt zich neer in mij.
- 21 Dit zal ik ter harte nemen, zain daarom zal ik hopen:
- 22 Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, cheth dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is!
- 23 Nieuw zijn ze, elke morgen; cheth groot is Uw trouw!
- 24 Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, cheth daarom zal ik op Hem hopen.
- 25 Goed is de HEERE voor wie Hem verwacht, teth voor de ziel die Hem zoekt.
- 26 Goed is het te hopen en stil te wachten teth op het heil van de HEERE.
- 27 Goed is het voor een man, als hij teth een juk draagt in zijn jeugd.
- 28 Laat hij eenzaam zitten en zwijgen, jod omdat Hij het hem opgelegd heeft.
- 29 Laat hij zijn mond in het stof steken: jod misschien is er hoop.
- 30 Laat hij zijn wang geven aan wie hem slaat, jod laat hij met smaad verzadigd worden.
- 31 Want niet voor eeuwig verstoot kaph de Heere!
- 32 Want wanneer Hij bedroefd heeft, zal Hij Zich ontfermen kaph naar de grootheid van Zijn goedertierenheid.
- 33 Want niet van harte verdrukt Hij kaph en bedroeft Hij mensenkinderen.
- 34 Dat men vertrapt onder zijn voeten lamed alle gevangenen van de aarde;
- 35 dat men het recht van een man buigt lamed voor het aangezicht van de Allerhoogste;
- 36 dat men een mens in zijn rechtszaak in het ongelijk stelt; lamed zou de Heere het niet zien?
- 37 Wie zegt iets en het gebeurt, mem als de Heere het niet gebiedt?
- 38 Komt niet uit de mond van de Allerhoogste voort mem het kwade en het goede?
- 39 Wat klaagt dan een mens die leeft? Mem Laat ieder klagen over zijn zonden!

40 Laten wij onze wegen onderzoeken en doorzoeken, nun en laten wij terugkeren tot de HEERE!
 41 Laten wij met onze handen ook ons hart opheffen, nun tot God in de hemel!
 42 Wij hebben overtreden en zijn ongehoorzaam geweest! Nun Ú hebt niet vergeven!
 43 U hebt U in toorn gehuld en hebt ons achtervolgd; samech U hebt gedood, U hebt niet gespaard.
 44 U hebt U in een wolk gehuld, samech zodat er geen gebed doorkwam.
 45 Uitvaagsel en afval hebt U van ons gemaakt samech in het midden van de volken!
 46 Zij hebben tegen ons hun mond opengesperd, pe al onze vijanden.
 47 Angst en valkuil zijn over ons gekomen, pe de verwoesting en de ondergang.
 48 Waterbeken stromen neer uit mijn oog pe vanwege de ondergang van de dochter van mijn volk.
 49 Mijn oog vloeit van tranen en kan niet ophouden, ain omdat er geen rust is;
 50 totdat de HEERE neerkijkt en ziet ain uit de hemel.
 51 Mijn oog doet mijn ziel kwelling aan ain vanwege al de dochters van mijn stad.
 52 Zij die mijn vijanden zijn zonder reden, tsade hebben fel op mij gejaagd als op een vogel.
 53 Zij hebben mijn leven in een put gesmoord, tsade en hebben een steen op mij geworpen.
 54 Water heeft mijn hoofd overstroomd; tsade ik zei: Ik ben afgesneden!
 55 Ik heb Uw Naam aangeroepen, HEERE, koph vanuit het diepste van de put.
 56 U hebt mijn stem gehoord, verberg Uw oor niet koph voor mijn zuchten, voor mijn hulpgeroep.
 57 U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; koph U hebt gezegd: Wees niet bevreesd!
 58 U, Heere, hebt de rechtszaken van mijn ziel gevoerd, resj U hebt mijn leven verlost.
 59 U, HEERE, hebt mijn verdrukking gezien; resj verschaf mij recht.
 60 U hebt al hun wraakzucht gezien, resj al hun plannen waren tegen mij.
 61 U hebt hun smaden gehoord, HEERE, sin, sijn al hun plannen waren tegen mij;
 62 de taal van mijn tegenstanders en hun gemompel sin, sijn tegen mij de hele dag.
 63 Aanschouw hun zitten en opstaan: sin, sijn ik ben hun spotlied.
 64 Vergeldt u hun, HEERE, wat zij verdienen, taw naar het werk van hun handen.
 65 Geeft U hun een deksel op het hart; taw laat Uw vloek over hen zijn!
 66 Achtervolgt U hen in toorn en vaagt U hen weg taw van onder de hemel van de HEERE.

Klaagliederen 3. Een Drieluik

In Klaagliederen 3 hebben we niet te maken met één acrostichon, maar met een drievoudig alfabet-lied. In plaats van elke nieuwe versregel die begint met de volgende letter van het alfabet beginnen de eerste drie versregels met een a en de tweede drie versregels met een b enz. Sommige vertalingen – zoals de Statenvertaling en de HSV – laten dit uitkomen in de tekst.

- 1 Aleph. Ik ben de man die ellende gezien heeft door de stok van Zijn verbolgenheid.
- 2 Aleph. Mij heeft Hij geleid en doen gaan in duisternis, en niet in licht.
- 3 Aleph. Ja, Hij heeft telkens weer Zijn hand tegen mij gekeerd, de hele dag.
- 4 Beth. Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren, Hij heeft mijn beenderen gebroken.
- 5 Beth. Hij heeft tegen mij aan gebouwd en Hij heeft mij omsingeld met gal en moeite.

Het zal niemand verbazen dat Klaagliederen 3 driemaal zoveel verzen kent als Klaagliederen 1 en 2. Namelijk 66 verzen. Driemaal 22, het aantal letters van het Hebreeuwse alfabet. Wel zijn de verzen van

hoofdstuk 3 ongeveer driemaal zo kort dan die van de eerste twee Klaagliederen. Grote eisen worden er in zo'n geval aan de dichter gesteld. Het is een waar kunststukje. Hoewel de verzen duidelijk kort gehouden zijn, hebben ze – volgens insiders – wel hetzelfde Qina-metrum, wat het klaaglijke van de situatie versterkt.

Een drieluik over het licht: Morgen, avond en nacht.

BEZIELING VANUIT DE LENS | Maurice Hertog Fotografie

Wanneer we naar de inhoud kijken van Klaagliederen 3 kan ons een zekere verwarring overvallen. Zo op het eerste gezicht lijken bepaalde delen van dit hoofdstuk zichzelf nogal tegen te spreken. In het begin heeft God Zich voor het gevoel van de dichter tegen hem gekeerd. Verderop verheugt hij zich over Gods genade. Naar het eind van Klaagliederen 3 lijkt God steeds meer de kant van de ik-persoon te kiezen en moeten zijn tegenstanders het ergste vrezen. Wat is het precies aan de hand? Als het verschillende stemmen zijn, is het de vraag aan welke stem we voorrang moeten verlenen? Wanneer we te maken zouden hebben met een wisselende stemming is het de vraag: 'Welke stemming benadert de realiteit?' We kunnen proberen een keuze te maken. Maar we kunnen het ook anders aanpakken. En dat is? Proberen te begrijpen hoe de Bijbel de nuance aangeeft en dat dat mogelijk anders toegaat dan wij normaal gewend zijn. Wie de Bijbel bestudeert komt vaak voor verrassingen te staan. Zoals ook ditmaal. Klaagliederen 3 wekt de indruk dat over eenzelfde situatie een heel verschillend beeld wordt geschetst. Zo verschillend is het beeld dat opgeroepen wordt, dat wij als westerling de neiging hebben om tot een keuze te komen 'welk beeld zit het dichtst bij de realiteit?' Voor ons is het namelijk moeilijk om drie invalshoeken – die dienen om eenzelfde toestand te bekijken – naast elkaar te laten bestaan. Toch gebeurt dit in de Bijbel veel vaker. Denk bijvoorbeeld aan de manier waarop in het boek Jeremia door de HEERE wordt aangekeken tegen de dingen die Israël overkomen. Wie nauwlettend toeziet merkt op dat er zeker drie manieren zijn om naar de situatie te kijken.

1. Het volk Israel heeft zich door zijn zonden onaangenaam gemaakt bij God. God oordeelt zijn volk. De HEERE maakt gebruik van een wereldmacht om Zijn vonnis uit te voeren.
2. De volken krijgen een vernietigend vonnis te horen vanwege de dingen die zij het volk Israël hebben aangedaan.
3. God ontfermt Zich over Zijn volk en gaat na een periode van straf toch met hen verder. God geeft herstel van land en volk en stad en tempel en belofte van een Nieuw Verbond.

Misschien is er zelfs nog een vierde en vijfde invalshoek te vinden. Maar dit zijn in ieder geval drie invalshoeken, die terug te herleiden zijn tot het boek Jeremia en de profetieën van de HEERE. Wij zouden de neiging kunnen hebben om tot een keuze te komen, maar de HEERE en Zijn profeet willen blijkbaar

dat wij vanuit drie invalshoeken kijken naar eenzelfde situatie. Alle drie de invalshoeken zijn volkomen waar. De ene wordt niet genuanceerd door de ander. Wij hebben in zo'n situatie inderdaad de neiging om met één woord te spreken. Wij zouden wellicht zo iets zeggen als: Hoewel de HEERE gebruik maakte van Babel om Zijn volk te straffen hebben ze geen vrijbrief van God gekregen om te doen wat ze willen, maar het volk Israël blijft met zijn zonden zelf verantwoordelijk voor de dingen die hen overkomen zijn. Zo zouden wij het wellicht formuleren. Maar de HEERE c.q. de Bijbel spreekt met drie woorden over de ballingschap van Gods volk: 1. God heeft het gedaan. 2. De volken hebben het gedaan. 3. Israël heeft het gedaan. Het is alle drie waar. Wellicht moeten we wat wennen aan de Bijbelse wijze van weergeven. Terwijl wij de neiging hebben om in termen van of/of te denken, leert de HEERE ons vanuit verschillende invalshoeken te kijken. De HEERE heeft het liever over en/en. De interpretaties sluiten elkaar niet uit maar vullen elkaar aan. Zij vormen *een drieluik*. Tegelijkertijd zullen we onder ogen moeten zien dat alle drie benaderingen op zich juist zijn. Die benaderingen moeten gewoon naast elkaar blijven bestaan.

Driemaal: Gods bemoeiingen met Israel en de volken

Vanuit meerdere invalshoeken kijken naar een situatie is typerend voor de Bijbel.

Iemand zal zich afvragen of deze wijze van weergeven typerend is voor de Bijbel? Het antwoord daarop kan voluit 'Ja' luiden. Let bijvoorbeeld op *de eschatologie* oftewel *de Bijbelse Toekomstverwachting*. In de boeken Daniël en Openbaring – om er twee te noemen – spreekt de HEERE Zich uit over de toekomst. Terwijl wij op zoek gaan naar de hoofdrolspeler, wijst de HEERE in verschillende hoofdstukken op verschillende spelers in het veld.

Het boek Daniël: Driemaal de verwoestende gruwel

1. De HEERE opent als eerste de ogen voor *de afval van het geloof*. Daniël 8. Daar zit een belangrijke aanleiding voor de dingen die het volk Israël parten spelen bij de komst van *de verwoestende gruwel*. *De verwoestende gruwel* is de tegenstander van God en de gelovigen. In Daniël is het de Griekse god Zeus. In de definitieve eindtijd is het de antichrist. Niet toevallig wordt *de verwoestende gruwel* – vanwege de geloofsafval – in Daniël 8 *de verwoestende afval* genoemd.
2. In Daniël 9 legt de HEERE de nadruk op *de periodisering van de tijd*. De eindtijd maakt deel uit van een langere periode die zich afspeelt tussen de tempelverwoesting van 586 v Chr. en de tempelontwijding van 167-164 v Chr. De handelende persoon is de koning Antiochus Epiphanes IV die tegen God en Zijn volk opstaat. Hij zet een beeld van Zeus in de tempel van Jeruzalem. In Daniël 9 ligt het accent op *het verwoestende karakter* van de 'verwoestende gruwel'.

3. In Daniël 11 zien we actuele politieke situatie van 167 -164 v Chr. *De verwoestende gruwel* - in de vorm van de afgod Zeus – is compleet met altaar op het tempelplein van de God van Israël neergezet en heeft de tempel verontreinigd zodat de dienst aan de HEERE stil komt te liggen.
4. In Daniël 12 is sprake van de toekomstige verschijning van *de verwoestende gruwel* oftewel een vergelijkbare aanval op de God en het geloof van Israël. Later zal de term antichrist gekozen worden.

Het boek Openbaring

Deze vier invalshoeken in Daniël zijn op zich allemaal juist. Elk van deze invalshoeken doet recht aan een belangrijke hoofdrolspeler: Soms is het *de geloofsafval*, soms de verwoesting of persoon van *een vijandige koning* Antiochus Epiphanes IV en soms een toekomstige vijand, zoals *de god Zeus* of *de antichrist*.

Een vergelijkbaar patroon zien we in *het boek Openbaring*. Terwijl wij nogmaals wellicht een hoofddader aan willen wijzen: God doet het. De duivel doet het. De vijandige vorst doet het, legt het boek Openbaring uit dat alle drie hun eigen rol spelen.

1. Vanwege *de afval van het geloof* geeft God *de vijandige vorst* de vrije teugel, terwijl Hij de gelovigen tegemoet komt met de twee getuigen die veel weghebben van Mozes en Elia. Openbaring 11.
2. In Openbaring 12 wordt de strijd gevoerd tussen *de satan* en de gemeente van de Heere Jezus Christus.
3. In Openbaring 13 krijgen we oog voor de persoon van *een wereldheerser* en *de antichrist*, de mens die verantwoordelijk is voor de godslasteringen en de vervolging van de christenen.

De rabbi

Sam en Moos hebben ruzie. Ze komen er samen niet uit. Ze gaan naar de rabbijn. Sam vertelt zijn verhaal aan de rabbijn. 'En?' vraagt Moos. 'Hij was het wel met mij eens', zegt Sam. Dan vertelt Moos aan de Rabbijn hoe hij er tegen aankijkt. 'En' vraag Sam? 'Hij kan zich goed vinden in mijn zienswijze', zegt Moos. 'Hoe kan dat nou?' zeggen Sam en Moos tegen de rabbijn. 'We hebben beiden een heel verschillende kijk op de zaak en u bent het met ons beiden eens. Dat kan toch niet.' 'Nee, zegt de rabbijn, daar heb je ook wel weer gelijk in.'

De drie invalshoeken van Klaagliederen 3

Met een glimlach kunnen we zeggen dat we in het boek Klaagliederen reeds twee optieken gepasseerd zijn. Die van Klaagliederen 1: Het volk vertrouwt pas op God als alle andere steunpunten – zoals de buurvolen en de afgoden – zijn weggefallen. Klaagliederen 2 legt het accent op Gods toorn. Hij is het Die Zijn volk straft. Er is geen ontkomen aan.

In Klaagliederen 3 zien we drie indrukken de revue passeren:

Klaagliederen 3

1. God straft de ik-persoon.	Klaagliederen 3:1-24
2. De ik-persoon erkent zijn zonden en bekeert zich en roept iedereen op dat ook te doen. Hij ervaart God aan zijn zijde.	Klaagliederen 3:25-44
3. God wordt aangeroepen door de ik-persoon om hem recht te doen, als duidelijk wordt dat hij het buitengewoon zwaar te verduren heeft van zijn geloofsgenoten.	Klaagliederen 3:45-66

Zelfportret in drie delen

Deel 1: God pakt de ik-persoon hard aan.

Klaagliederen 3:1-24

Hoe we er ook over denken één ding is duidelijk: God pakt de ik-persoon hard aan. Met alle metaforen die hij rijk is probeert Jeremia in beeld te brengen wat hem is overkomen. In het boek Jesaja wordt Assur de stok van Gods toorn genoemd. Jesaja 10:5 *Wee Assyrië, de roede van Mijn toorn; en Mijn gramschap is een stok in hun hand.* Jeremia heeft ook te lijden onder zo'n stok van Gods toorn. Het doet hem pijn. Klaagliederen 3:11 *Ik ben de man die ellende gezien heeft door de stok van Zijn verbolgenheid.* Maar dat is niet het enige: Hij wordt als het ware opgesloten in een geblindeerde kamer. Het is helemaal donker om hem heen. Hij ziet geen licht, zelfs niet het begin ervan. Zeer benauwend. Klaagliederen 3:2 *Mij heeft Hij geleid en doen gaan in duisternis, en niet in licht.* Ook de tijd speelt een niet onbelangrijke rol. Is het voor even dan komt iemand met de schrik vrij. Maar als het langer gaat duren – uren, dagen – dan wordt het met het voorbij tikken van de seconden zwaarder, ook omdat je niet weet hoe lang het gaat duren. Altijd? Houdt dit nooit meer op? Het raakt hem lijfelijk. Klaagliederen 3:3,4 *Ja, Hij heeft telkens weer Zijn hand tegen mij gekeerd, de hele dag. Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren, Hij heeft mijn beenderen gebroken.* God maakt hem ziek. Van buiten en van binnen. Wanneer hij om zich heen kijkt op zoek naar hulp, naar uitkomst vindt hij het niet, integendeel. Het wordt alleen maar erger. Klaagliederen 3:5 *Hij heeft tegen mij aan gebouwd en Hij heeft mij omsingeld met gal en moeite.* Zijn perspectief op

herstel en leven lijkt met de dag af te nemen. Hij koerst regelrecht af op de dood en het graf, voor zijn gevoel. Klaagliederen 3:6 *In duistere oorden doet Hij mij wonen, als degenen die allang dood zijn.*

In duistere oorden doet Hij mij wonen, als degenen die allang dood zijn.

Als hij uit zichzelf probeert weg te komen, lukt dat gewoon niet. God blokkeert de uitgang. Hij kan niet weg. Het voelt als een gevangenis. Klaagliederen 3:7 *Hij heeft een muur om mij heen opgeworpen, zodat ik er niet uit kan gaan; Hij heeft mijn bronzen ketenen zwaar gemaakt.* Zelfs wanneer hij het uitschreeuwt naar God krijgt hij geen reactie. God luistert niet naar hem. Klaagliederen 3:8 *Ook wanneer ik het uitschreeuw en om hulp roep, sluit Hij Zijn oren voor mijn gebed.* Als God niet helpt, doet hij zelf nog een verwoede poging maar die strandt. Er is geen weg naar buiten. Hij komt er uit zichzelf niet uit. Klaagliederen 3:9 *Hij heeft mijn wegen versperd met gehouwen stenen, mijn paden heeft Hij krom gemaakt.* De ik-persoon kan geen kant uit. Hij moet daar weg. Men heeft het wel eens over iemand die leeuwen en beren op zijn weg ziet, maar deze persoon wordt echt bedreigd. Klaagliederen 3:10,11 *Een loerende beer is Hij voor mij, een leeuw op verborgen plaatsen. Mijn wegen heeft Hij afgebogen en Hij heeft mij verscheurd; Hij heeft van mij een woestijn gemaakt.*

Een loerende beer is Hij voor mij, een leeuw op verborgen plaatsen.

De ik-persoon voelt zich als de roos van een schietschijf. God heeft Zijn pijlen op hem gericht. Klaagliederen 3:12 *Hij heeft Zijn boog gespannen, en Hij stelde mij als doelwit voor Zijn pijl.* Hij voelt zich niet alleen bedreigd, maar hij wordt ook bedreigd. God treft hem in zijn hart. Klaagliederen 3:13 *Hij heeft in mijn nieren doen binnendringen he de pijlen uit Zijn koker.* Ook van de mensen moet hij niet teveel verwachten. Ze drijven de spot met hem. Hij is een dankbaar object voor spotliedjes. Klaagliederen 3:14 *Ik ben belachelijk geworden voor heel mijn volk, het onderwerp van hun spotlied, de hele dag.* Zijn leven smaakt nergens naar. In ieder geval niet naar iets waar hij naar uit kan zien. Integendeel, het smaakt

bitter. Zo is zijn leven. Klaagliederen 3:15 *Hij heeft mij met bitterheden verzadigd, Hij heeft mij met alsem doordrenkt.* Hij voelt zich diep vernederd. Alsof hij met zijn gezicht tegen de grond wordt geduwd. Zijn mond raakt vol van zand en stof. Klaagliederen 3:16 *Hij heeft mij mijn tanden op kiezelstenen laten stukbijten, Hij heeft mij in de as neergedrukt.* God doet hem dit aan. Hij is diep ongelukkig. Hij heeft geen rust en het geluk is ver te zoeken. Klaagliederen 3:17 *Van vrede verstoten is mijn ziel, ik ben het goede vergeten.* Steeds sterker bekruipt hem het gevoel dat dit niet meer over gaat. Klaagliederen 3:18 *En ik zei: Mijn kracht is vergaan, en wat ik van de HEERE verwachtte.* Hij doet nog een poging tot gebed, maar weet dat zijn woorden het plafond niet halen. Is er dan niemand die aan hem denkt, niemand die zich zijn lot aantrekt? Klaagliederen 3:19 *Denk aan mijn ellende en mijn ontheemding, aan de alsem en de gal.* Hij wordt hier niet vrolijk van. Hij verbeeldt zich het niet. Zijn situatie is gewoon allerberoerdst. Klaagliederen 3:20 *Mijn ziel denkt er onophoudelijk aan zij buigt zich neer in mij.*

Hij heeft Zijn boog gespannen, en Hij stelde mij als doelwit voor Zijn pijl.

Het 'en toch' van het geloof.

Iemand zou kunnen denken: Is de toestand van de hoofdpersoon – Jeremia? – werkelijk zo uitzichtloos of verbeeldt hij het zich? Wij hebben de onbedwingbare neiging om de situatie zo gunstig mogelijk voor te stellen. Ook kunnen we ons maar heel slecht indenken dat God Zich zo hard en meedogenloos tegen iemand zou kunnen keren dat de adem hem bijna ontnomen wordt. Onze God is toch een God van liefde en genade. Wij zullen al gauw denken 'dat iemand zich dit maar verbeeldt'. Het zou een uiting van depressiviteit kunnen zijn. 'Hij is wel erg zwaarmoedig de laatste tijd', zeggen we voor de telefoon tegen iemand die belt met de vraag 'Hoe het is?' De vraag is: 'Wanneer de profeet zich dit verbeeldt, waarom kunnen we datzelfde niet zeggen van de stukken die daarna volgen en die een heel andere situatie laten zien?' Is Gods genade ook verbeelding? Is de aanval door de omgeving ook verbeelding? Is alles verbeelding? Waarom zou het ene op subjectieve beleving berusten, terwijl het andere een objectieve werkelijkheid zou weerspiegelen? Als de ellende op verbeelding berust, hoe staat het dan met de verlossing? Het voorstel is om alle invalshoeken serieus te nemen. 1. God keert zich tegen mij. 2. God redt mij. 3. God helpt mij. Iemand zal vragen naar de reden. Waarom zou God zoiets doen en dat nog wel bij de uitverkorenen? Jeremia – gesteld dat hij het is – was inderdaad niet zomaar iemand. Voor zijn geboorte had God hem al geroepen. Jeremia 1:4,5 *Het woord van de HEERE kwam tot mij: Voordat ik u in de moederschoot vormde, heb ik u gekend; voordat u uit de baarmoeder naar buiten kwam, heb ik u geheiligd. Ik heb u aangesteld tot een profeet voor de volken.* Moet zelfs zo iemand als Jeremia zo'n behandeling doormaken? Het is niet onduidelijk waarom de HEERE dit doet. Natuurlijk kunnen wij een probleem hebben met onze gezondheid of met ons werk of met ons verleden of noem maar op. Natuurlijk kunnen er honderd deuren open staan naar onze omgeving en de toekomst en een mooie carrière enz. enz. maar ieder mens, wie hij of zij ook is, heeft een fundamenteel probleem. Als dat niet

wordt opgelost, is alles wat hij heeft of doet of kan maar schijn. Het lijkt soms heel wat maar het is niet veel als het eigenlijke probleem van de mens niet wordt aangepakt. En dat is? Onze zonden. Is dat zo? Ja het is niet anders. Er is iets fout gegaan tussen God en ons. Als dat niet gerepareerd wordt, stelt heel ons leven – hoe hoog we ook vliegen – niet veel voor. Voorbeeld: Je huis staat in de brand. Al je spulletjes worden bedreigd. Blussen is een goed idee. Naar binnen rennen en redden wat er te redden valt is misschien niet zo'n goed plan. Maar wat zeg je van de gaskraan? De hoofdschakelaar moet dicht. Begrijp je. Je moet de oorzaak van de ellende aanpakken, wil je iets doen wat fundamenteel verschil maakt. Heel het huis van ons leven is bedreigd, maar wat God doet is – niet een raam repareren of een kozijn schilderen – maar de HEERE gaat de fundamenten van ons huis in orde brengen. Wat de HEERE doet bij Jeremia is: Hij sluit alle deuren van zijn leven. Zelfs de deur van de gebedsverhoring gaat dicht, want Jeremia bidt om opening van allerlei deuren, maar die is God nou juist aan het sluiten. Dus sluit de HEERE Zich ook af voor het gebed. Als alle deuren dicht zijn dan is er nog een opening: de opening naar God. De hoofdpersoon vindt steun in het *'en toch'* van het geloof. Wie goed oplet vindt dit mogelijk terug in de tekst. Het woordje *toch* zit zelfs in de tekst. Klaagliederen 3:21-24 *Dit zal ik ter harte nemen, daarom zal ik hopen.* Ondanks alles houdt hij vast aan het feit dat het fundamenteel goed zit tussen hem en God en dat de dingen die nodig zijn om hem te redden door God zijn gedaan. Hoewel er niets herinnert aan de redding en de hopeloosheid van hem afdruipt, is hij toch niet zonder hoop. En zijn hoop is vol van zekerheid. Ook al ziet het er niet uit, in wezen gaat het goed met hem. Ook al ontbreekt hem alles, het enige wat hij nodig heeft, is aanwezig; Gods genade! Dat roept hij uit. Klaagliederen 3:22-24 *Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is! Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw! Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen.* Dus, hoe uitzichtloos zijn situatie ook is, in wezen staat hij er goed voor. Hoe godverlaten alles ook schijnt, God houdt Zijn dragende hand onder zijn bestaan. Dat is bijzonder mooi en bemoedigend.

Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw! Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen

Wat is uw enige troost in leven en in sterven?

Is het de confrontatie met de dood oftewel met het oordeel van God over de zonde wat ons oog laat krijgen voor de heiligheid en de rechtvaardigheid en – last but not least – de genade van onze God? In ieder geval is het een realiteit die alle andere zaken die onze aandacht hebben, overschaduwet. Al het andere wordt relatief wanneer een mens oog in oog staat met de Allerhoogste God. Hij of zij hoeft er niet meer van overtuigd te worden dat hier de fundamentele beslissing over zijn leven valt. Hebben alle andere zaken – gezondheid, voorspoed, perspectief – met *geluk* te maken, dit gaat om *eeuwig geluk*. Het

voelt als de bestuurder van die auto die na het bijna fatale ongeluk – na een paar operaties en intensive care – de auto ziet waar hij inzat. Spontaan begin hij te huilen. Dat hij hier levend uitgekomen is. Hij weet dat het maar een haartje had gescheeld of hij was er niet meer geweest. Het hele ongeluk trekt als een film aan zijn ogen voorbij. Iemand vraagt zich misschien af waarom God wil dat een mens dit – het oordeel, de zonde en de dood en Gods reddende genade – (opnieuw) ziet. Omdat dit het meest fundamentele is wat over een mens te vertellen is; zijn relatie tot God. Zijn zonde. Zijn berouw. Zijn redding. De heiligheid en de rechtvaardigheid en barmhartigheid van onze God. Alle deuren zijn vakkundig door God afgesloten. Er staat nog een deur open, namelijk die van *de hoop op God*. Klaagliederen 3:21,22 *Dit zal ik ter harte nemen, daarom zal ik hopen: Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is.* Als de dood bijna met de hand is aan te raken, zo dicht bij – glooit er tegelijkertijd het vuur en de warmte van Gods genade. De dood is voor de gelovige niet het eindoordeel van God. Er is genade. God heeft de dood overwonnen. Er is verzoening voor de zonden die de oorzaak vormen van dit vonnis. Hij roept het uit. Hij koestert het leven. ‘Wat zeur je nou’, zegt hij tegen zichzelf. Je bent er toch nog. God is om je bewogen. Hij redt je dag aan dag. Klaagliederen 3:23 *Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw!* En dan komt hij tot de uitspraak, die later in de Heidelbergse is overgenomen en die dat hele belijdenisboekje van onderwijs van de kerk en ook ons leven draagt. ‘*Wat is uw enige troost in leven en in sterven? Dat ik niet van mezelf ben, maar van mijn trouwe Zaligmaker Jezus Christus.*’ Jeremia zegt het als volgt in Klaagliederen 3:24 *Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen.* Wij zouden de woorden van de apostel Petrus er nog aan toe kunnen voegen *‘dat we gekocht en betaald zijn, niet met geld of goud maar met het kostbare bloed van onze Heere Jezus Christus.’* Eigenlijk zouden wij in deze kring van belevenissen moeten verblijven heel ons leven. Elke minuut diep doordrongen van ontzag voor de Allerhoogste eeuwige God, Schepper van hemel en aarde Die in Zijn Zoon Jezus Christus en de Heilige Geest onze redding heeft veilig gesteld. Het zou ons helpen om elke dag onze knieën te buigen voor God. Door deze actie heeft de HEERE Zich op nummer 1 gezet van Jeremia. Alles wat volgt krijgt een zekere relativiteit. ‘Beklaagt een mens zich over dit of dat? Laat hij zich beklagen over zijn zonden’, zegt Jeremia later. Begrijp je? Klaagliederen 3:39 *Wat klaagt dan een mens die leeft? Laat ieder klagen over zijn zonden!* Eerder vond deze mens misschien dat hij die baan moest hebben of dat huis of die vrouw of dat diploma of dat inkomen, maar nu zegt hij ‘Ach, er zijn belangrijker zaken.’

Wat klaagt dan een mens die leeft? Laat ieder klagen over zijn zonden!

Hizkia

Bij koning Hizkia speelde een vergelijkbare toestand. Hizkia was ziek. Jesaja kwam hem namens God vertellen dat hij zou gaan sterven. Jesaja 38:10,11 *Zelf zei ik: Op de helft van mijn dagen moet ik heengaan; in de poorten van het graf word ik beroofd van de rest van mijn jaren. Ik zei: Ik zal de HEERE,*

de HEERE, niet zien in het land van de levenden; ik zal de mensen niet meer aanschouwen onder de inwoners van de wereld. Mijn levenstijd is opgebroken, van mij weggerukt, als een tent van een herder; ik heb mijn leven opgerold, zoals een wever doet, Hij snijdt mij af van het weefgetouw. Voordat de dag tot nacht wordt, zult U aan mij een einde gemaakt hebben. Het is opmerkelijk dat ook Hizkia zich persoonlijk aangevallen voelt door God. Het is – voor zijn gevoel – niet zo dat God dit toelaat. God doet hem dit aan. Wat goed en wat een genade dat Hizkia ondanks het feit dat hij zich door God aangevallen voelt, een beroep doet op de goedheid van de HEERE. Jesaja 38:13,14 *Ik stelde het me voor, tot de morgen toe: als een leeuw, zo zal Hij al mijn beenderen breken. Voordat de dag tot nacht wordt, zult U aan mij een einde gemaakt hebben. Als een zwaluw of kraanvogel, zo piepte ik, ik kirde als een duif. Mijn ogen waren smekend opgeslagen naar omhoog: Heere, ik word neergedrukt; wees U mijn Borg!* Aan alles merk je dat de dood Hizkia confronteert met de zonde en het oordeel oftewel met de heiligheid en de rechtvaardigheid van God. Maar dat niet alleen. Het is Gods genade waardoor hij wordt gered van zijn zonden en van de dood. Iets wat hij in dit leven mag ervaren: de redding van de dood wordt een sterke bevestiging van het geloof in de verzoening van de zonden, de opstanding uit de dood en het eeuwige leven. Jesaja 38:15-17 *Wat zal ik spreken? Zoals Hij mij heeft gezegd, heeft Hij het gedaan. Nu mag ik al mijn jaren gerust verdergaan, de bitterheid van mijn ziel te boven gekomen. Heere, bij deze dingen leeft men, en in al deze dingen is het leven van mijn geest. Want U hebt mij gezond gemaakt en mij genezen. Zie, tot vrede is de bitterheid voor mij bitter geweest, want U hebt mijn ziel lieflijk omhelsd, van het graf van de ontbinding vandaan gehaald. Want U hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen.* Dit – wat hem overkomt – maakt werkelijk het beste in Hizkia los. Hij dankt God en looft de HEERE met alles wat in Hem is. Ook dankt en prijst hij God als hij zijn omgeving en zijn kinderen vertelt van de goedheid en de kracht die hij van God heeft ondervonden.

Jesaja zei koning Hizkia zijn naderende dood aan.

In het dodenrijk prijst niemand God.

Een van de argumenten om gered te worden van ziekte is voor de gelovigen 'dat in het dodenrijk niemand God prijst'. Om die reden zou er voor de HEERE veel voor te zeggen zijn om de gelovige van ziekte te redden en te laten herstellen. Dat kan de HEERE veel lofprijzing en dank opleveren. Zeker. Toch

is het de vraag of Hizkia en anderen die dit argument in hun situatie gebruiken, dit bedoelen. Er is namelijk sprake van schuld en verzoening van schuld en redding van het oordeel. Wanneer iemand sterft – die niet in een verzoende relatie met God leefde – gaat hij naar het dodenrijk. Voor zo iemand is echt het definitieve einde aangebroken. Met andere woorden: Als Hizkia gestorven was – in die onverzoende relatie – was hij werkelijk naar het dodenrijk gegaan, maar God vergaf zijn schuld en schonk hem het leven. Hizkia zegt namelijk in Jesaja 38:17 *Ú hebt mij van het graf vandaan gehaald. Want U hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen.* Voor iemand zoals Hizkia – wiens zonden vergeven worden en die van de dood gered wordt – wordt alle lucht in de longen gebruikt om stem te geven aan de lofprijzing tot God. Jesaja 38:18 *Immers, het graf zal U niet loven, de dood U niet prijzen; wie in de kuil neerdalen, zullen op Uw waarheid niet hopen. De levende, de levende, die zal U loven, zoals ik vandaag.* Hizkia bad hartstochtelijk tot God om genezing. Hij beriep zich op zijn trouwe dienst aan God al die tijd als koning van Israël. Eerst lag hij met zijn gezicht naar de muur. Hij had geen perspectief meer. Hij bereidde zich voor op het afscheid van het leven. Maar toen stuurde de HEERE de profeet Jesaja weer terug met geweldig nieuws. Hizkia kreeg er van God nog 15 jaar bij. In zijn moeilijkste uren zien we ook een heel mooie en gelovige kant van koning Hizkia. Hij wil zijn omgeving vertellen hoe groot God is. Jesaja 38:19,20 *De vader zal zijn kinderen met Uw waarheid bekendmaken. De HEERE was er om mij te verlossen. Daarom zullen wij mijn snarenspeel doen klinken, al de dagen van ons leven, in het huis van de HEERE.* Het vervelende voor een gelovig mens – en voor de HEERE – is dat hij dit niveau van geestelijk leven vaak niet lang volhoudt.

Het zegel van Koning Hizkia gevonden.

Wanneer we even later lezen over de afvaardiging vanuit Babel en zien wat koning Hizkia die mensen allemaal laat zien, dan is het zijn *materiele rijkdom*. Over zijn *geestelijke rijkdom* horen we hem niet meer. Dat is ook lastig misschien, maar dat had toch ook gekund. Hizkia had de mensen die hem met zijn genezing komen feliciteren, kunnen vertellen van Gods grootheid en genade. Sommige mensen vragen zich af welke zonden zij dan toch wel allemaal doen? Zoiets. Hoe gemakkelijk verdwijnen wij ook weer uit de binnenste en meeste fundamentele kring van ons leven. Hoe gauw zijn het weer de tastbare en materiele zaken die onze mond met woorden vullen. Hoe licht vergeten wij de rijkdom van onze ziel? Jesaja 39:4-6 *Hij zei: Wat hebben zij in uw huis gezien? Hizkia zei: Zij hebben alles gezien wat er in mijn huis is. Er is niets in mijn schatkamers wat ik hun niet heb laten zien. Toen zei Jesaja tegen Hizkia: Hoor het woord van de HEERE van de legermachten. Zie, er komen dagen dat alles wat er in uw huis is en wat uw vaders tot op deze dag hebben opgeslagen, naar Babel zal worden weggevoerd. Er zal niets overblijven, zegt de HEERE.* Hoezo eer van God en de lof-verheffing op Gods Naam? We horen Hizkia nergens meer over. God staat al gauw niet langer centraal in Hizkia's leven. Hij verkeert al weer in zijn

comfort zone. Kijk eens wat ik heb gepresteerd? Ongeloof en zonde heeft ook altijd iets van domheid aan zich, want wat zegt God? *'De mensen uit Babel die zich vandaag aan uw rijkdom vergapen zullen het morgen als buit uit de stad slepen.'*

Natuurlijk zullen veel medegelovigen protesteren. Is dat nou echt nodig dat God Zich tegen ons keert? Hebben wij bij onze *openbare geloofsbelijdenis* al niet gezegd hoezeer wij onder de indruk zijn van onze schuld en de redding die ons van Godswege ten deel is gevallen. Ja zeker, maar laten we de proef op de som nemen. Wanneer we een kring om ons leven trekken, staat het ontzag voor God daarin op de eerste plaats en het besef van onze zondigheid en de vreugde om de redding en de vaste en vurige wil om God te volgen in alle dingen van het leven? Of zijn het de tastbare dingen waar iedereen het over heeft: relaties, kinderen, kleinkinderen, reizen, enz. enz.

Zegel van Koning Hizkia

Deel 2: Goed is de HEERE voor wie Hem zoeken.

Klaagliederen 3:25-44

Wanneer wij de drie invalshoeken van Klaagliederen 3 naast elkaar leggen, zien we duidelijke overeenkomsten. Bijvoorbeeld dat God de gelovige behoorlijk zwaar op de proef kan stellen of wat de ene mens de andere kan aandoen. En dat er soms totaal geen recht gedaan wordt aan een mens. Toch zien we onmiskenbaar – ook een zekere opeenvolging, een zekere verandering ten goede. Het heeft veel weg van *Schuivende panelen*. Zo is de hoofdpersoon in het tweede gedeelte feitelijk misschien niet veel beter af, maar er glipt meer licht door de kieren van zijn bestaan. Hij is wel in de problemen, maar niet zonder hoop. Het lijkt er op dat wanneer een mens God centraal stelt – dat is; vol ontzag leeft voor God met lof en vreugde om de redding van de schuld en de dood – al het andere een zekere relativiteit ontvangt. Klaagliederen 3:25 *Goed is de HEERE voor wie Hem verwacht, voor de ziel die Hem zoekt*. De bemoediging die hier vanuit gaat is: 'Wanneer je alles van God verwacht, mag je er op vertrouwen dat het uiteindelijk goed komt.' Klaagliederen 3:26 *Goed is het te hopen en stil te wachten op het heil van de HEERE*. Om die reden is het niet verkeerd om al jong geconfronteerd te worden met moeilijkheden. Dat heeft het voordeel dat je als mens niet naïef de volwassenheid instapt. Klaagliederen 3:27 *Goed is het voor een man, als hij een juk draagt in zijn jeugd*. Wanneer het leven iemand toelacht in het begin, kan

het uitlopen op een bittere teleurstelling. Soms lijkt iemand een *self-made-man*, maar de ervaring gebiedt te zeggen dat een mens niet zoveel in de melk te brokkelen heeft. Zeker van de gelovige geldt dat het hem gegeven moet worden. Klaagliederen 3:28 *Laat hij eenzaam zitten en zwijgen, omdat Hij het hem opgelegd heeft.* Wanneer iemand van jongs af aan zijn moeiten gekend heeft, is hij beter voorbereid op het weerbarstige leven. In plaats van eer en lof valt iemand soms oneer en schaamte ten deel. Probeer het manmoedig te dragen, hopend op betere tijden. Klaagliederen 3:29 *Laat hij zijn mond in het stof steken: misschien is er hoop.* Mogelijk wordt zijn of haar leven opgefleurd met rozen, maar dat niet zonder doornen. Niet alleen omstandigheden, maar ook mensen kunnen erg in de weg zitten. Iemand kan zich als tegenstander opstellen en proberen rake klappen uit te delen. Waarom het zich tegen jou richt, is lang niet altijd duidelijk. Duidelijk is wel dat je als mens – ook al ben je jong – moet leren incasseren. Klaagliederen 3:30 *Laat hij zijn wang geven aan wie hem slaat, laat hij met smaad verzadigd worden.*

Goed is het voor een man, als hij een juk draagt in zijn jeugd. Laat hij zijn wang geven aan wie hem slaat.

Ook als we ons wenden tot God in gebed veranderen de dingen niet als sneeuw voor de zon. Geduld is een schone zaak, zeker voor een gelovig mens. Maar – ook als het waar zou zijn dat God het toelaat; ja het misschien wel nodig vindt wat jou wordt aangedaan – dan nog duurt dat niet eeuwig. Je moet het meer zien als een disciplinaire maatregel. Je zegt wellicht in een opwelling ‘dat het wel ergens goed voor zal zijn.’ Nou daar kon je wel eens gelijk aan hebben. Mogelijk wil God wat eelt op de ziel kweken. Klaagliederen 3:31 *Want niet voor eeuwig verstoot de Heere!* Mocht de HEERE een ogenblik tegen je zijn, zijn goedheid duurt eeuwig. Klaagliederen 3:32 *Want wanneer Hij bedroefd heeft, zal Hij Zich ontfermen naar de grootheid van Zijn goedertierenheid.* God doet het niet zomaar. Hij doet het ook niet voor zijn plezier. Misschien heeft de HEERE het nog wel meer te kwaad met de moeilijkheden die je overkomen, dan jijzelf. Klaagliederen 3:33 *Want niet van harte verdrukt Hij en bedroeft Hij mensenkinderen.* Het is waar dat God Zijn kinderen soms straft. Hij is een liefdevolle Vader en Die doet dat. Hebreeën 12:5,6 Niet voor niets zeggen de Engelsen – to spoil a child – dat *een kind verwennen* is hem *vernien*. Maar dan hebben we het nog niet over wat mensen elkaar kunnen aandoen. Het vervelende – als de HEERE zijn kind straft – dat de omgeving daar nog een schepje bovenop doet. Het is – in de tijd van de ballingschap – soms meer dan vreselijk hoe gevangenen worden behandeld. Klaagliederen 3:34 *Dat men vertrappt onder zijn voeten alle gevangenen van de aarde;* Men heeft het over *mensenrechten* en de *rechtsstaat* maar toch klagen mensen bij de hoogste Rechter over onrecht. Klaagliederen 3:35 *dat men het recht van een man buigt voor het aangezicht van de Allerhoogste.* Misschien lijkt men er mee weg te komen en hebben sommige mensen het idee dat niemand het ziet, maar God ziet het onrecht en Hij zal recht doen. Klaagliederen 3:36 *dat men een mens in zijn rechtszaak in het ongelijk stelt; zou de Heere het niet zien?* De HEERE is God. Hij is de Schepper van hemel en aarde. Hij is Almachtig. Hij spreekt en het is

er. Klaagliederen 3:37 *Wie zegt iets en het gebeurt, als de Heere het niet gebiedt?* Veel mensen hebben kritiek op God als er dingen misgaan. Als het goed gaat danken en eren ze de HEERE niet. Alleen als het fout gaat hoor je ze. Maar komt het goede en het kwade niet van God? Er gebeurt niets buiten de wil van God om. Klaagliederen 3:38 *Komt niet uit de mond van de Allerhoogste voort mem het kwade en het goede?* Een mens kan klagen over alles wat hem niet aanstaat. Hij klaagt over dit en dat. Zijn verwijten raken de verantwoordelijke mensen. Ook kan hij zijn misnoegen op God richten. Maar als hij echt verstandig was, zou hij het meer bij zichzelf houden. Klaagliederen 3:39 *Wat klaagt dan een mens die leeft? Laat ieder klagen over zijn zonden!*

Want niet van harte verdrukt Hij en bedreeft Hij mensenkinderen.

Jeremia is solidair met het volk Israël.

Als het er op aankomt staat ieder mens persoonlijk voor God. De HEERE gaat met ieder mens Zijn eigen weg. De hereniging met de HEERE langs de weg van de verzoening en genade is iets wat God aan een mens persoonlijk schenkt. De uitverkorene is een individu, een mens met een eigen naam en geschiedenis. Een mens zoals Jeremia. Maar er is ook een volk. Wat Jeremia persoonlijk overkomt is breder te trekken naar het hele volk toe. Het *ik* wordt een *wij*. Het *mij* wordt een *ons* in vers 40. Jeremia hoopt zijn persoonlijke geloofservaringen voor zijn volk vruchtbaar te maken. In dit tweede deel zitten ook adviezen 'Hoe om te gaan met de dingen die je als mens kunnen overkomen'. En waar het dan op aankomt. Jeremia raadt zijn volksgenoten aan om – net als hij – te reflecteren over hun leven en zich te bekeren. Klaagliederen 3:40 *Laten wij onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laten wij terugkeren tot de HEERE!* Het is goed wanneer een mens nadenkt over de dingen die hem overkomen en let op de relatie met God. Wanneer een mens niet meer zoveel mogelijkheden heeft om zijn eigen positie te verbeteren, is het wellicht een goed idee om lof prijzend de handen – samen met ons hart – op te heffen tot God. Klaagliederen 3:41 *Laten wij met onze handen ook ons hart opheffen, tot God in de hemel!* Voor Jeremia is het geen vraag waarom al deze dingen – zoals de verwoesting van Jeruzalem en de ballingschap – het volk Israël overkomen zijn. Het is vanwege hun zonden. Opmerkelijk is de solidariteit die uit Jeremia's woorden spreekt. Hij heeft het niet over zij en jullie, maar over *wij* en *ons*. Klaagliederen 3:42 *Wij hebben overtreden en zijn ongehoorzaam geweest! Ú hebt niet vergeven!* Dit is misschien wel de grootste schrik in Israël. Dat zo iets kan gebeuren. Dat God de zonden niet vergeeft. Men erkent dat men gezondigd heeft. Men geeft ruitelijk toe dat men in opstand kwam tegen God. Toch is Gods reactie onverwacht. Op een gegeven moment was het over met Gods genade en voerde God al zijn bedreigingen uit. Klaagliederen 3:43 *U hebt U in toorn gehuld en hebt ons achtervolgd; U hebt gedood, U hebt niet gespaard.* Als God voor je is kan je weinig gebeuren als mens, maar wee degene die God tegenover zich vindt. Gods Naam is vol van genade, maar ook van waarheid. God heeft een zachte, maar

ook heel harde kant. Met die kant van God is Israël gevoelig in aanraking gekomen tijdens de ballingschap. Zelfs de gebeden kwamen niet meer aan bij de HEERE. Klaagliederen 3:44 *U hebt U in een wolk gehuld, zodat er geen gebed doorkwam.* Het volk Israël was ooit een gevreesd volk. De HEERE, de God van Israël had Naam gemaakt niet alleen bij Zijn eigen volk maar ook bij de volken die hen omringden. Men keek in de tijd van de Uittocht met groot ontzag naar dat volk en zijn God. Dat was in de tijd van de ballingschap compleet veranderd. De volken keken op Israël neer. Van heel hoog gerespecteerd, waren ze diep gevallen. Klaagliederen 3:45 *Uitvaagsel en afval hebt U van ons gemaakt in het midden van de volken!* Eerder keken de volken met schrik in de ogen naar de bewegingen van Israël, maar nu hebben ze een grote mond. Het ontzag wat er vroeger was, is geheel in zijn tegendeel verkeerd. Klaagliederen 3:46 *Zij hebben tegen ons hun mond opengesperd, al onze vijanden.* Nu is het volk Israël bang, murw geslagen door de dood en het verderf dat rondwaart in hun midden. Klaagliederen 3:47 *Angst en valkuil zijn over ons gekomen, de verwoesting en de ondergang.* Jeremia huilt om zijn volk. De rampen die de Joden moeten meemaken stapelen zich op. Het grijpt de profeet aan. Hij wordt niet voor niets *de wenende profeet* genoemd. Maar hij heeft ook alle aanleiding om te rouwen en te huilen. Het lot van Israël is heel naar. Klaagliederen 3:48 *Waterbeken stromen neer uit mijn oog vanwege de ondergang van de dochter van mijn volk.*

Jeremia de wenende profeet. (Rembrandt van Rijn)

De beweging van *Hij* en *Hem* naar *de HEERE* en naar *U*.

We zien een drieliuk in Klaagliederen 3. Vanuit drie invalshoeken wordt er naar het leven van de profeet gekeken. Alle drie beschouwingen zijn waar. We kunnen het ene niet wegstrepen tegen het andere. We moeten alle drie de opties laten voor wat ze zijn.

1. God is de tegenstander van Jeremia. 2. God is de Redder. 3. God is zijn Helper. Toch is er onmiskenbaar ook een zekere beweging op te merken al is het in slow motion, langzaam maar zeker verschuiven de panelen.

- 1 Klaagliederen 3:1-24 De profeet verkeert in het eerste luik in grote problemen. God heeft Zich tegen hem gekeerd. Alles breekt hem bij de handen af. Hij is in grote nood. Toch geeft hij niet op om op God te hopen. In het tweede luik breekt het licht van Gods genade door. De heilige, rechtvaardige God toont aan de profeet Zijn mild gelaat. Het is echt een doorbraak.
- 2 Klaagliederen 3:25-44 Jeremia weet zich van een ding verzekerd en dat is dat hij van God is en God van hem. Dit is wel de meest fundamentele realiteit van zijn leven,

waardoor al het andere relatief wordt. Ook al is er nog veel lijden. Hij staat er anders in. Hij heeft eelt op de ziel en kan wel wat hebben, want wat hij heeft – zijn geloof – pakt niemand hem af. Feitelijk maakt zijn volk hetzelfde door. In hun persoonlijk leven – hoopt Jeremia – doen ze dezelfde ontdekking als hij.

- 3** Klaagliederen 3:45-66 Tenslotte gaat God Jeremia en ook zijn volk recht doen. God heeft hun verdrukking gezien. Het vervelende is dat de vijanden van Israël – op het moment waarop het volk van God in de verdrukking zit – er nog een flinke schep bovenop doet. Maar God zal Zijn volk recht doen. Hij zal hun vijanden vonnissen.

Van Hij naar Hem en van de HEERE naar U.

Zo zijn er drie statische beelden die – wanneer we ze achtereenvolgens tot ons door laten dringen – toch een zekere beweging en een zekere ontwikkeling te zien geven. De beweging gaat van uitzichtloos naar hoopvol, van verloren naar gered, van bijzonder kwetsbaar naar bijgestaan door God. Wie nauwlettend toekijkt ziet ook nog een andere beweging. Welke? Deze. De beweging van *Hij* en *Hem* naar *de HEERE* en naar *U* van de persoonlijk toe-wending tot God.

A. In het begin wordt er afstandelijk over de HEERE, de God van Israël gesproken.

In het begin wordt er afstandelijk over de HEERE, de God van Israël gesproken. In de derde persoon. Over *Hij* en *Hem* en *zijn*. Er is geen subject-subject/God-mens relatie, maar er is eerder sprake van object. Wij weten dat het de HEERE is – Die Zich tegenover de profeet opstelt – maar de tekst zelf geeft dat niet aan. Wanneer we alleen al letten op de hij-verzen wordt duidelijk. We realiseren ons dat de vertaler nog meer verzen met hij had kunnen laten beginnen, maar noemen enkel de verzen waarin hij dat deed.

- Vers 4 Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren, Hij heeft mijn beenderen gebroken.
- Vers 5 Hij heeft tegen mij aan gebouwd en Hij heeft mij omsingeld met gal en moeite
- Vers 7 Hij heeft een muur om mij heen opgeworpen, zodat ik er niet uit kan gaan; Hij heeft mijn bronzen ketenen zwaar gemaakt.
- Vers 9 Hij heeft mijn wegen versperd met gehouwen stenen, mijn paden heeft Hij krom gemaakt.
- Vers 12 Hij heeft Zijn boog gespannen, en Hij stelde mij als doelwit voor Zijn pijl.
- Vers 13 Hij heeft in mijn nieren doen binnendringen he de pijlen uit Zijn koker.
- Vers 15 Hij heeft mij met bitterheden verzadigd, Hij heeft mij met alsem doordrenkt
- Vers 16 Hij heeft mij mijn tanden op kiezelstenen laten stukbijten, Hij heeft mij in de as neergedrukt.

B. In de tweede fase wordt er nog steeds over ‘Hem’ en ‘Zijn’ gesproken, maar horen wij de Naam van de HEERE.

Wij komen te weten wie die ‘Hij’ is; het is de HEERE. Iemand zal zich afvragen wat een naam betekent. Gods Naam staat voor Wie Hij is. Waar Hij Zijn Naam doet wonen, daar woont de HEERE Zelf. Het is de rechtvaardige, heilige, maar vooral genadige God. De HEERE is om ons bewogen. Hij de Schepper van hemel en aarde. Hij spreekt en het komt tot stand. Hij is mijn God. Hij is onze God. Meestal wordt God aangeduid met de godsnaam Die de HEERE bekend gemaakt heeft bij de verbondssluiting op de Sinaï: Ik ben *de HEERE* uw God. In het Hebreeuws lezen we dan JHWH. Maar soms is er sprake van Adonai, dat

normaal *Heere* betekent. In de kleine letters bij de vertaling kunnen we terugvinden wat er in de grondtekst te lezen is: HEERE of Heere. Voor de goede verstaander: Er is natuurlijk geen verschil tussen de HEERE en de Heere. Het enige wat te zeggen valt is dat Heere = Adonai vanuit een groot ontzag voor de Naam van de Heilige God, verwijst naar de HEERE. Men heeft zoveel ontzag dat men zelfs vreest de Naam te gebruiken. En dan is er nog iets. De Naam van God JaHWeH is afgeleid van het werkwoord 'zijn': IK ben Die Ik ben. Ik zal zijn Die Ik zijn zal, maakt God bij de Naamzegging bekend. Exodus 3:13-15 *En Mozes zei tegen God: Zie, wanneer ik bij de Israëlieten kom en tegen hen zeg: De God van uw vaders heeft mij naar u toe gezonden, en zij mij zeggen: Wat is Zijn Naam? Wat moet ik dan tegen hen zeggen? En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden. Toen zei God verder tegen Mozes: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: De HEERE, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob, heeft mij naar u toe gezonden. Dit is voor eeuwig Mijn Naam, dit is Mijn Naam ter gedachtenis, van generatie op generatie.* Feitelijk is de vervangnaam voor God = ADONAI = Heere de nieuwe betekenis geworden van Gods Naam.

- Vers 22 Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is!
- Vers 24 Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen.
- Vers 25 Goed is de HEERE voor wie Hem verwacht, voor de ziel die Hem zoekt.
- Vers 26 Goed is het te hopen en stil te wachten op het heil van de HEERE.
- Vers 36 dat men een mens in zijn rechtszaak in het ongelijk stelt; zou de Heere het niet zien?
- Vers 37 Wie zegt iets en het gebeurt, als de Heere het niet gebiedt?
- Vers 40 Laten wij onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laten wij terugkeren tot de HEERE!

C. Tenslotte verandert de aanspraak. Niet langer is er sprake van 'Hem' en 'Hij', maar van 'U'.

De gelovige stelt zich aan het eind van Klaagliederen 3 in directe relatie met de HEERE. Hij spreekt God persoonlijk aan. God is geen object meer, maar subject. Er is sprake van een relatie als de mens 'U' zegt tegen God. Dat maakt het ondergaan van moeite en zorg overigens niet altijd gemakkelijker. Maar de relatie kan ook Gods liefde en zorg aangeven. In Klaagliederen 3 zijn we getuige van een beweging van moeite van Gods kant naar genade van Gods hand. God Die Zich aanvankelijk keerde tegen de gelovige stelt Zich aan Zijn kant en neemt het voor hem op tegen de vijanden. Niet alleen spreekt Jeremia de HEERE aan met U, maar de relatie is geheel wederzijds. De HEERE, de God van Israël reageert op de stem van de gelovige en bemoedigt hem met de woorden; 'Wees niet bang.' Klaagliederen 3:57 *U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; U hebt gezegd: Wees niet bevreesd.*

- Vers 43 U hebt U in toorn gehuld en hebt ons achtervolgd; U hebt gedood, U hebt niet gespaard.
- Vers 44 U hebt U in een wolk gehuld, zodat er geen gebed doorkwam
- Vers 45 Uitvaagsel en afval hebt U van ons gemaakt in het midden van de volken!
- Vers 55 Ik heb Uw Naam aangeroepen, HEERE, vanuit het diepste van de put.
- Vers 56 U hebt mijn stem gehoord, verberg Uw oor niet voor mijn zuchten, voor mijn hulpgeroep.
- Vers 57 U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; U hebt gezegd: Wees niet bevreesd!
- Vers 58 U, Heere, hebt de rechtszaken van mijn ziel gevoerd, U hebt mijn leven verlost.
- Vers 59 U, HEERE, hebt mijn verdrukking gezien; verschaf mij recht.
- Vers 60 U hebt al hun wraakzucht gezien, al hun plannen waren tegen mij.
- Vers 61 U hebt hun smaden gehoord, HEERE, al hun plannen waren tegen mij;
- Vers 64 Vergeldt U hun, HEERE, wat zij verdienen, naar het werk van hun handen.

Vers 65 Geeft U hun een deksel op het hart; laat Uw vloek over hen zijn!
 Vers 66 Achtervolgt U hen in toorn en vaagt U hen weg van onder de hemel van de HEERE.

Zo is er onmiskenbaar een ontwikkeling in Klaagliederen 3 op te merken in de relatie tot God. Klaagliederen 3 gaat van het afstandelijke *Hem* naar *HEERE* om uit te lopen op de herstelde wederzijdse relatie met de aanspraak *U*.

U in plaats van **HIJ**

Deel 3: God zal recht doen en de tegenstander straffen. Klaagliederen 3:45-66

Jeremia heeft ook zelf het nodige meegemaakt. Maar hij is ontdaan door wat zijn stadsgenoten moeten doormaken. Hij moet er om huilen en hij kan daar moeilijk mee ophouden. Hij kan het niet van zich afzetten. Het laat hem niet met rust. Klaagliederen 3:49 *Mijn oog vloeit van tranen en kan niet ophouden, omdat er geen rust is*; De tijd van het rechtvaardige vonnis is voorbij. De vijand gaat ver over zijn grenzen heen. Wat Jeremia ziet, vloekt met het oorlogsrecht. De rechten van de mens worden aan alle kanten met voeten getreden. God moet ingrijpen, vindt Jeremia. Dit kan de HEERE toch niet aanzien? Klaagliederen 3:50 *totdat de HEERE neerkijkt en ziet uit de hemel*. In de eerste plaats gaat dit vermoedelijk om hemzelf en wat hem is overkomen. Maar in tweede instantie heeft Jeremia vooral oog voor de kwetsbaren van de samenleving: de vrouwen. Behalve dat zij vaak de zorg hebben voor hun kinderen, zijn ze bijzonder kwetsbaar in oorlogsomstandigheden. Niet goed voor je kinderen kunnen zorgen, is buitengewoon zwaar voor een moeder. Verder zijn verkrachtingen – zoals altijd in oorlogstijd – aan de orde van de dag. Jeremia 3:51 *Mijn oog doet mijn ziel kwellen aan vanwege al de dochters van mijn stad*. Vervolgens keert Jeremia terug tot zichzelf. Er is een diepe vijandschap tussen de volken en Israël. De profeet Jeremia zoekt Gods aandacht hiervoor. Hij vraagt de HEERE om het voor Zijn volk – in het bijzonder de kwetsbaren – op te nemen.

Maar er is nog iets. Dat speelt veel meer intern binnen Gods eigen volk. Het gaat om de manier waarop zijn volksgenoten en geloofsgenoten hem, Jeremia hebben behandeld. Ze vonden hem een bedreiging voor de verdediging van Jeruzalem. ‘Hij ondermijnt het moreel’, zeiden ze. Toch hadden ze feitelijk niets op hem aan te merken. Hij deed niet anders dan zijn plicht. Klaagliederen 3:52 *Zij die mijn vijanden zijn zonder reden, hebben fel op mij gejaagd als op een vogel*.

Zij hebben mijn leven in een put gesmoord.

Het speelde tegen het einde, vlak voor de val van de stad Jeruzalem. Toen de kring rond koning Zedekia Jeremia aanviel en in een put gooide. Ze wilden hem de mond snoeren. Klaagliederen 3:53 *Zij hebben mijn leven in een put gesmoord, en hebben een steen op mij geworpen.* Het was een zeer benauwende ervaring. Niet alleen wierpen ze hem in een put, maar hij zakte langzaam weg in het slijk. Jeremia 38. We hebben wel eens getwijfeld bij Klaagliederen 3 wie de hoofdpersoon is, maar de put-ervaring lijkt te bevestigen dat het om Jeremia zelf gaat. Hij heeft dit persoonlijk meegemaakt. Het water kwam hem op een gegeven moment tot de lippen. Het was aardedonker. Buitengewoon bedreigend. Klaagliederen 3:54 *Water heeft mijn hoofd overstroomd; ik zei: Ik ben afgesneden!* Jeremia dacht serieus dat zijn laatste uur geslagen was. Klaagliederen 3:55 *Ik heb Uw Naam aangeropen, HEERE, vanuit het diepste van de put.* Dat was ook het geval, ware het niet dat Ebed Melech medelijden kreeg. Hij ging regelrecht naar de koning met het verzoek om Jeremia te verlossen. Klaagliederen 3:56 *U hebt mijn stem gehoord, verberg Uw oor niet voor mijn zuchten, voor mijn hulpgeroep.* Met dertig man aan assistentie bevrijdde Ebed Melech Jeremia uit zijn benarde toestand. Klaagliederen 3:57 *U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; U hebt gezegd: Wees niet bevreesd!* God had het hem beloofd en heeft Zich aan Zijn woord gehouden. Telkens als Jeremia in nood was, schoot God hem te hulp. Klaagliederen 3:58 *U, Heere, hebt de rechtszaken van mijn ziel gevoerd, U hebt mijn leven verlost.* Misschien is er iemand die zich afvraagt wat dan nog het probleem van Jeremia was. Toch heeft hij een reëel probleem. Hem wordt groot onrecht aangedaan. Klaagliederen 3:59 *U, HEERE, hebt mijn verdrukking gezien; verschaf mij recht.* Terwijl hij handelt vanuit een goed geweten, wordt hij op allerlei manieren dwars gezeten. Hij komt NB op voor het volk van God. Hij zoekt hun redding. Het wordt hem niet in dank afgenomen. Jeremia roept God op om hem recht te doen. Klaagliederen 3:60 *U hebt al hun wraakzucht gezien, al hun plannen waren tegen mij.*

De taal van mijn tegenstanders en hun gemompel tegen mij de hele dag.

Het volk Israël heeft zwaar te lijden gehad van het onrecht dat Babel en Assur hen hebben aangedaan. In die zin staat het lijden van de profeet voor het lijden van een heel volk. Tegelijkertijd is er ook dat individuele lijden dat geen enkele gelovige bespaard blijft. Als gelovige krijg je tien tegen een te maken met medegelovigen die je het leven lastig maken. Klaagliederen 3:61 *U hebt hun smaden gehoord, HEERE, al hun plannen waren tegen mij.* Je verwacht het niet van je volksgenoten en zeker niet van je medegelovigen. Toch moet u er niet van opkijken. In zekere zin staat een gelovige altijd alleen. Klaagliederen 3:62 *de taal van mijn tegenstanders en hun gemompel tegen mij de hele dag.* De gelovige mens tegenover de groep. Wat is dat toch? Is het omdat je als gelovige weigert met de groep mee te

doen? Is dat het wat je niet in dank wordt afgenomen? Klaagliederen 3:63 *Aanschouw hun zitten en opstaan: ik ben hun spotlied.* Het houdt niet op van de ene op de andere dag. Sterker, Jeremia had te maken met een groeiende tegenstand. Een ding mag hij weten: God is Rechter. Hij zal oordelen. God zal ze aanpakken. Klaagliederen 3:64 *Vergeldt u hun, HEERE, wat zij verdienen, naar het werk van hun handen.* Een van de vergeldingen is dat God hun manier van kijken vertroebelt. Dan kunnen ze de dingen eigenlijk niet langer zien zoals ze zijn. Aan de ene kant is dit een straf; aan de andere kant maakt dit de communicatie nog lastiger. De tegenstander begrijpt namelijk niets van de argumenten. Klaagliederen 3:65 *Geeft U hun een deksel op het hart; laat Uw vloek over hen zijn.* Uiteindelijk blijft er van de tegenstanders niet veel over. God weet hen te vinden. Zij zullen de gevolgen merken van hun optreden. Klaagliederen 3:66 *Achternvolgt U hen in toorn en vaagt U hen weg van onder de hemel van de HEERE.*

U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; U hebt gezegd: Wees niet bevreesd!

